

Orman Mühendisliğinde hukuk bilgisinin meslek hayatına etkisi

Gökçe Gençay^{1*}, Yasemin Ayçiçek¹, Can Kırkođlu¹

¹ Bartın Üniversitesi, Orman Fakültesi, Orman Mühendisliği Bölümü, 74100, BARTIN

MAKALE KÜNYESİ

Geliş Tarihi: 19/10/2021
Kabul Tarihi: 14/01/2022
<https://doi.org/10.53516/ajfr.1011904>

* Sorumlu yazar:

ggenccay@bartin.edu.tr

ÖZ

Her meslek disiplininde olduğu gibi orman mühendisliği meslek eğitiminde teknik ve uygulamalı bilimlerin yanında sosyal bilimler ve teorik bilgi birikimine de ihtiyaç duyulmaktadır. Bu bilgilerin edinildiği derslerden birisi de hukuk ile ilgili derslerdir. Mühendislik disiplini içinde hukuk dersleri başta anlaşılması zor ve sıkıcı gelebilmektedir. Ancak meslek hayatına başlanıldığında hukuk bilgisinin gerekliliği ve önemi daha çok hissedilmeye başlamaktadır. Hatta bilgi eksikliği, adli veya idari birtakım sorunların yaşanmasına da neden olabilmektedir. Bu nedenle, bu çalışmada orman mühendisliği eğitimindeki hukuk dersleri ve içeriklerinin meslek hayatına etkisi, devlet orman işletmelerinde çalışan orman mühendisleriyle bir anket yapılarak tespit edilmeye çalışılmıştır. Çalışma alanı olarak Zonguldak Orman Bölge Müdürlüğü seçilmiştir. Sonuç olarak kamu kurumunda çalışan orman mühendislerinin mesleklerini icra ederken hangi hukuki bilgilere ihtiyaç duydukları, bu bilgilerin nerelerde gerekli olduğu, eksikliğinde yaşanan sorunların neler olduğu ankete katılan mühendislerin başlarına gelen örnek olaylar ile değerlendirilmiş ve bu sorunların yaşanmaması için önerilerde bulunulmuştur. Anket dönüşleri içinde yapılan bir yorum çalışmanın amacını özetler niteliktedir; “Çok iyi bir mühendis, çok iyi bir uygulayıcı veya çok iyi bir idareci olursa bile yapılan iş hukuki dayanaktan yoksun ise başınızın dertten kurtulamayacağı gerçeği önemlidir”.

Araştırma Makalesi

Anahtar Kelimeler: Orman mühendisliği, hukuk, mevzuat bilgisi

The effect of legal knowledge on professional life of forest engineering

ABSTRACT

As in any other professional discipline, forest engineering vocational education along with technical and applied sciences, social sciences and theoretical knowledge are also needed. One of the courses in which this knowledge is gained is the law courses. Law courses in the engineering discipline can be difficult and boring to understand at first. Even, lack of information can cause some judicial or administrative problems. For this reason, in this study, the effects of both the law courses in forest engineering education and their contents on professional life were tried to be determined by conducting a survey with forest engineers working in state forest enterprises. Zonguldak Regional Directorate of Forestry was chosen as the study area. With the study, which legal knowledge the forest engineers working in public institutions need while performing their profession; where this information is needed in working life; the problems experienced in the absence of the legal knowledge were evaluated via the forest engineers participating the survey, and some suggestions were made to avoid these problems. A comment made within the questionnaire returns summarizes the purpose of the study; “No matter how good you are in engineering, practice and administration, that does not relieve you of legal liability”.

Key Words: Forest engineer, law, legislation

Bu makaleye atıf:

Gençay, G., Ayçiçek, Y., Kırkoğlu, C., 2022. Orman Mühendisliğinde hukuk bilgisinin meslek hayatına etkisi. Anadolu Orman Araştırmaları Dergisi, 8(1), 1-8.

This article is licensed under CC BY-NC 4.0

1. Giriş

Orman mühendisliği meslek disiplini, çok uzun yıllardır var olan ve günümüzde de değeri her geçen gün artan bir mühendislik alanıdır. İlk ormancılık okulu 1857 yılında Fransız ormancılar yardımıyla kurulmuştur (Özden ve Ekici, 2010). Günümüzde ise toplam 12 üniversitede bulunan orman fakültesinde, orman mühendisliği eğitimi verilmektedir. Orman mühendisleri ormancılık örgütüne yüklenmiş geniş sorumluluk alanlarında görev yapmaktadır. Çalışma koşulları, farklı disiplinlerde bilgi birikimine ve becerilere sahip olmayı gerektirmekte, sorumlulukları ise toplumun gelişen ve değişen talepleri doğrultusunda kendini yenilemek zorundadır (Alkan, 2008).

Genel olarak bakıldığında tüm mühendislik alanlarında olduğu gibi orman mühendisliği eğitiminde de uygulamalı derslerin ağırlıklı olması kaçınılmazdır ancak orman mühendisliği her ne kadar dışardan bakıldığında teknik ve mühendislik yönü ağır basan bir meslek görünümünde olsa da toplumla doğrudan etkileşime girme zorunluluğundan dolayı sosyal yönü de dikkate değerdir (Birben ve Gençay, 2008). Toplumla olan iletişimin yoğun olması karşılıklı bazı sorunların doğmasına da neden olabilmektedir. Örneğin, Güneydoğu Anadolu Bölgesinde ormancılık faaliyetlerinde yaşanan teknik, sosyal ve ekonomik sorunların değerlendirildiği bir çalışmada (Pak ve ark., 2021) toplumun kanun ve kurallara uyma noktasında bilinç düzeylerinin yeterli olmadığı, bölge halkının kanun ve kurallara uyma konusunda eğitimler ve kamu spotları aracılığıyla bilinçlendirilmesi gerektiği önerilmiştir.

Orman mühendisliği bölümü mezunlarının çalışma alanı hem devlet kurumlarında hem de özel sektörde bulunmaktadır. Devlet kurumunda çalışma imkânı olan mezunların büyük bir çoğunluğu Tarım ve Orman Bakanlığına bağlı Orman Genel Müdürlüğünde istihdam edilmektedir. Ancak her iki seçenekte de sosyal ilişkilerin ön plana çıktığı, hukuk bilgisi ve etik değerlerin dikkate alınması gereken bir çalışma alanıdır. Hiç şüphe yok ki, ormanların korunması, geliştirilmesi ve işletmelerine ait gerek orman kanunu gerekse anayasadaki hükümler hep bu sosyal zaruretlerden kaynaklanmaktadır (Bayraktaroğlu, 1969). Bu bağlamda çalışmada, orman mühendisliği eğitiminde verilen hukuk dersinin önemi, gerekliliği ve yeterliliği üzerinde bir araştırma yapılmıştır.

Toplumsal yaşamın varlık nedeni olan hukuk, toplum yaşamı ile özdeşleşmiş, birbirinden ayrılamaz ikili olarak tanımlanmıştır (Anayurt, 2018). Genel anlamda temel hukuk bilgisi gerekliliği toplumun her kesimi için geçerli olmakla birlikte (Gençay ve Şen, 2018) özellikle mesleki hukuk bilgisi üniversite mezunları için çok daha önemlidir. Bir ülkede yaşayan vatandaşların temel hak, görev ve yetkileri konusunda bilinç düzeyinin artması o toplumun daha refah, adaletli ve huzur içinde yaşamasına destek olmaktadır. Bu bağlamda bir mesleği icra eden kişinin de mesleki hukuk bilgisine sahip olması, hak, görev, yetki ve sorumluluklarının bilincinde olması gereklidir.

Mesleki sorumluluk, kişilere meslekleri gereği yapmaları ve yapmamaları gereken eylemlerin hukuk kuralları ile yüklenmiş hem hukuki hem de cezai sorumluluklardır. Bir mühendisin devlete ve topluma karşı, doğa ve çevreye karşı, mesleğe ve meslektaşlarına karşı ve en önemlisi kendisine karşı sorumlulukları vardır. Gerek devlet memuru olarak gerekse

serbest çalışan orman mühendislerinin Anayasa, kanun ve diğer hukuk kuralları ile kendilerine verilen mesleki sorumluluklara bağlı kalarak bu sorumluluklarını yerine getirmeleri gerekmektedir. Lisans müfredatında yer alan hukuk eğitimin ana amacı toplumun önemli yerlerinde görev ve sorumluluk alacak bireylerin hukuk kurallarına, kaynaklarına, ilke ve esaslarına uygun davranarak, karşısına çıkan hukuki olaylarda adil ve hakkaniyetli çözümler üretebilecek bireyler yetiştirmektir (Gençay, 2018).

Daha önce söz edildiği gibi orman mühendisliği mesleği devlet kurumunda, devlet memuru olarak çalışarak gerçekleştiriliyorsa 1965 tarihli 657 sayılı Devlet Memurları Kanunu ve bu kanuna dayalı ilgili diğer tüm yasal ve idari düzenlemelere de tabidir. Ayrıca 2006 tarihli 5531 sayılı “Orman Mühendisliği, Orman Endüstri Mühendisliği ve Ağaç İşleri Endüstri Mühendisliği Hakkında Kanun”a (kısaca “yetki yasası” olarak adlandırılır) dayanarak bir serbest mühendislik bürosu açma ya da büroda çalışma imkânı olan orman mühendisleri de yetki yasası ve ilgili mevzuata dayanan hak, yetki, görev ve sorumluluklarını bilmek durumundadır.

Bunların dışında orman mühendislerinin görevini yerine getirmesini engelleyen, verimini azaltan, mesleğinin toplumda itibar görmediğini düşündüren, idari, politik sorunlar ve engellemeler gibi motivasyon azaltıcı hususlar bulunmaktadır (Şafak, 2008). Bu nedenlerle kendi hak ve sorumluluklarını bilmek bu tür sorunların da azaltılmasına destek olacaktır.

2. Materyal ve Yöntem

Çalışmanın amacına uygun olarak kullanılacak materyal, orman mühendisliği meslek disiplini ile ilgili mevzuat ve meslek çalışanlarının görüşleri olarak belirlenmiştir. Ayrıca orman mühendisliği lisans eğitimi verilen orman fakültelerinin web sayfalarından hukuk ile ilgili dersler, dönemleri ve içerikleri temin edilerek çalışmanın materyali olarak kullanılmıştır. Elde edilen bu veriler ile bir anket formu hazırlanmıştır. Anket formu iki bölüm halinde hazırlanmış olup ilk bölümde genel tanımlayıcı bilgiler bulunmaktadır. İkinci bölümde ise hukuk bilgisinin mesleki yaşama etkisi ve eksikliği halinde yaşanabilecek sorunlar üzerine toplam 17 soru sorulmuştur. Anket soruları hazırlanırken hem cevaplayan kişilerin lisans düzeyinde edinmiş olduğu bilgiler sorgulanmış hem de çalışma hayatlarında başka hangi bilgilere ihtiyaç duydukları da tespit edilmeye çalışılmıştır. Ayrıca ankette bilgi eksikliği ya da tecrübesizlik nedenleri ile başlarına gelmiş adli ya da idari işlemler de sorulmuştur.

Çalışma alanı olarak Zonguldak Orman Bölge Müdürlüğü ve ona bağlı orman işletme müdürlükleri seçilmiştir. Anketler araştırmacılar aracılığıyla gerek yüzyüze gerekse eposta yoluyla tamamlanmıştır. Sonuçlar sınıflandırıldıktan sonra sıklık ve yüzde analizi yöntemleri ile bulgular kısmında değerlendirilmiştir. Elde edilen değerlendirmeler ışığında, çalışmanın sonuç bölümünde hukuk ile ilgili lisans derslerinin içerikleri hakkında yeni önerilerde bulunulmuştur.

Bu çalışmada her ne kadar sadece devlet kurumlarında çalışan orman mühendisleri ile anket çalışması yapılsa da elde edilen veriler ormancılık çalışmalarının tamamını içerecek şekilde hazırlanmıştır. Ancak bu çalışmadan bağımsız bir şekilde benzer bir çalışmanın serbest ormancılık büroları ve

çalışanları ile de yapılması kalan boşlukların doldurulmasına yardımcı olacaktır.

3. Bulgular

3.1 Mevcut durum

Orman mühendisliği mesleği gerek devlet gerekse özel bürolarda icra edilsin benzer mesleki bilgilere ihtiyaç duyar. Bunlardan biri de geçmişten günümüze ormancılık eğitiminde yer alan sosyal ağırlıklı derslerden, hukuk dersleridir. Hukuk dersleri başlangıçta mühendislik eğitimi alan öğrencilere farklı gelebilmektedir. Hatta dersin önemi ve gerekliliği geç fark edilebilmektedir. Ancak meslek hayatına başlandığında, aslında yapılan her işin bir hukuk kuralına bağlı olduğu görülmektedir. Hukuk kuralları, sosyal hayatı düzenleyen, olması gerekeni belirten kurallardır (Anayurt, 2018). Diğer sosyal düzen kurallarından farkı maddi yaptırımlarının olmasıdır (Gözler, 2008). Bu nedenle orman mühendisliği mesleğini yapacak kişiler hem temel hukuk bilgisi hem de mesleki hukuk bilgisine ihtiyaç duymaktadır. Mesleki hukuk bilgisi, ormanlar ve ormancılık ile ilgili yasal ve idari düzenlemelerin bulunduğu ormancılık mevzuatı içerisinde yer almaktadır ki bunların en başında T.C. Anayasası gelmektedir. Örneğin, yürürlükte bulunan 1982 Anayasasında ormanlar ile ilgili doğrudan hükümler yer almaktadır.

Ülkemizde toplam 12 üniversite bünyesinde bulunan, orman mühendisliği bölümünde lisans eğitimi verilmektedir. Bu bölümlerin tamamında “Ormancılık Hukuku” dersi varken, bazılarında hukuk ile ilgili “Genel Hukuk Esasları”, “Ormancılık Hukuku Uygulamaları”, “Meslek Hukuku” gibi konuyu ayrıntılı irdeleyen dersler de bulunmaktadır. Haftalık ders saatleri incelendiğinde bir bölümde üç saat olmakla birlikte diğerlerinde ikişer saat olduğu tespit edilmiştir. Ormancılık hukuku dersinin sınıf ve döneminin ise 2.sınıf güz döneminden, 4.sınıf bahar dönemine kadar farklı dönemlerde yer aldığı görülmektedir.

Ders içeriklerine bakıldığında ise, öncelikle temel hukuk bilgisi, hukuk kavramı, hukukun kaynakları, yaptırım çeşitleri, yasama, yürütme, yargı örgütü, temel hak ve görevler gibi genel bilgilerin ardından ormancılık hukukunun kaynakları, 6831 sayılı Orman Kanunu, orman mülkiyeti, orman kadastro ve 2/B uygulamaları, orman suçları, ormanlardan izin ve irtilak yolu ile yararlanma gibi konuların yine hukuk dersleri içinde verildiği tespit edilmiştir. Farklı fakültelerde içerik detayları farklı olmasına rağmen genel başlıklar benzer bulunmuştur.

3.2 Anket değerlendirmeleri

Ankete katılım gönüllülük ilkesine bağlı olup toplam 55 kişi ile görüşme sağlanmıştır. Elde edilen verilerden öncelikle birinci bölümde yer alan genel bilgiler kısmı değerlendirildiğinde, Çizelge 1 elde edilmiştir. Bu sonuçlara göre ankete katılanların büyük çoğunluğu erkek (%87) orman mühendisleridir. Üniversiteye giriş ve mezuniyetlerde erkek öğrenci oranlarının daha çok olması anket sonuçlarına da benzer şekilde yansımıştır. Cinsiyet grubu ayrılmaksızın yaş aralığının en çok 26-40 arasında olduğu görülmüştür (%72). Mezun olduktan sonra atama için birkaç yıl bekleyen adayların atamasının yapılması yirmili yaşların ortalarına denk

gelmektedir. Orman işletme şefliklerinde daha çok genç kadro ile çalışılması ankete cevap verenlerin de yaş oranlarını düşürmüştür.

Ankete katılanların meslekte çalışma sürelerine bakıldığında ise en yüksek oranın 5-10 yıl görev yapanlar (%56) olduğu tespit edilmiştir. %38'in ise 32 yıla kadar uzanan bir meslek geçmişi olduğu görülmüştür. Bu durumun araştırmanın daha verimli sonuçlar elde edilmesine destek olacağı düşünülmektedir. Eğitim durumları ile ilgili ankete katılanların %16'sının yüksek lisans, %2'sinin ise doktora yapmış olduğu, lisans mezuniyetlerinin ise en çok Bartın Üniversitesi'nden (%30), daha sonra ise sırasıyla İstanbul Üniversitesi (%21), Karadeniz Teknik Üniversitesi (KTÜ) (%15), Artvin Çoruh Üniversitesi (%13) ve Kastamonu Üniversitesi (%11) olduğu görülmüştür. Zonguldak Orman Bölge Müdürlüğüne bağlı işletmelerde anket çalışması yapıldığında, Bartın'da üniversite eğitimi tamamlayan orman mühendislerinin aynı bölgede görev yapmak istedikleri ortadadır.

Çizelge 1. Genel Bilgiler Değerlendirmeleri

Sorular	Sonuçlar	
Cinsiyet	%13	Kadın
	%87	Erkek
Yaş	%72	26-40 yaş
	%28	41-60 yaş
Meslekte çalışma süresi	%6	1-4 yıl
	%56	5-10 yıl
	%38	11-32 yıl
Eğitim Durumu	%82	Lisans
	%16	Y. Lisans
	%2	Doktora
Lisans mezuniyeti	%30	Bartın (Zong.Karaelmas) Üni.
	%21	İstanbul Üni.
	%15	KTÜ
	%13	Artvin Çoruh Üni.
	%11	Kastamonu Üni.
	%10	Diğer Üni.

Anket sorularının devamında orman mühendisliği eğitiminde “temel hukuk” veya “ormancılık hukuku” derslerinden birini alıp almadıkları sorulduğunda tüm cevaplar “evet” olmuştur. Ormancılık hukuku dersini hangi dönemde aldıkları sorulduğunda ise hemen hemen bütün dönemlerde verildiği ancak deneklerin büyük çoğunluğunun 3.dönem (%35) ve 5.dönem (%23) dersi almış olduğu görülmüştür. Ormancılık hukuku dersini haftalık kaç saat aldıkları sorulduğunda ise yine büyük çoğunluğunun 2 saat (%69) ve 4 saat (%21) ders aldığını belirtmişlerdir.

Deneklere almış oldukları hukuk derslerinin orman mühendisliği lisans eğitiminde gerekliliği, içeriğinin yeterliliği ve meslek hayatında yeterli olup olmadığı beşli likert ölçeğine göre sorular yöneltilerek değerlendirilmeleri istenmiştir. Elde edilen verilere göre oluşturulan Çizelge 2'ye göre; genel hukuk dersi %61 oranında (fazla ve çok fazla) gerekli görülürken, az gerekli ve gerekli görmeyenlerin sadece %6 olması, meslek yaşamında genel hukuk bilgisine ne kadar ihtiyaç duyulduğunun göstergesi olarak tespit edilmiştir. Aynı soru “Ormancılık Hukuku” dersi için sorulduğunda da benzer sonuçlar elde

edilmiştir. Ankete katılanların %92'si (fazla ve çok fazla) bu dersin lisans eğitiminde olması gerektiğini belirtmişlerdir.

Çizelge 2. Hukuk dersinin gerekliliği

Sorular		1	2	3	4	5
		Hayır	Az	Orta	Fazla	Çok fazla
Orman mühendisliği lisans eğitiminde “temel hukuk” ve “ormancılık hukuku” dersleri sizce gerekli mi?	Genel Hukuk	X	%6	%32	%25	%36
	Ormancılık Hukuku	X	%2	%6	%26	%66
Aldığınız ormancılık hukuku dersinin içeriği sizce uygun mu?		%10	%19	%41	%18	%12
Orman mühendisliği lisans eğitiminde aldığınız hukuk dersleri mesleki hayatınızda yeterli oluyor mu?		%21	%23	%45	%7	%4

Genel olarak orman fakültelerine bakıldığında sadece iki orman fakültesinde bu iki dersin ayrı dersler olarak verildiği görülmüştür. Diğer fakültelerde ormancılık hukuku dersinin içinde genel hukuk bilgisinin de aktarıldığı, ancak haftalık iki saatlik ders programında hem genel hukuk hem de ormancılık hukuku bilgisinin aktarılmasının zor olduğu düşünülmektedir.

Ankete katılanlara almış oldukları hukuk derslerinin içeriğinin meslek hayatında karşılaştıkları durumlar için uygun olup olmadığı sorulduğunda ise büyük oranda orta derecede (%41) uygun oldukları belirtilmiştir. Alınan hukuk derslerinin meslek hayatında yeterli olup olmadığı sorulduğunda ise yeterli olduğunu düşünenlerin %11 gibi (fazla ve çok fazla) çok düşük bir oranda kaldığı görülmüştür. Ankete katılanların, farklı senelerde farklı üniversitelerin fakültelerinden mezun olmaları, dersleri farklı dönemlerde veya benzer içerikler ile almamaları, hali hazırda çalıştıkları birimlerde hukuk bilgisine duydukları ihtiyacın oranı gibi değişkenlere bağlı cevap verdikleri düşünüldüğünde bile hukuk bilgisinin yeterliliği konusunda eksiklikler olduğu ortadadır. Çizelge 3'te hukuk dersinin yeterliliği konusunda üniversite bazında değerlendirme sonuçları verilmiştir.

Çizelge 3. Üniversitelerin hukuk dersi yeterliliği tespiti

	1	2	3	4	5
	Hayır	Az	Orta	Fazla	Çok Fazla
İstanbul Ü.	0	3	5	1	1
KTÜ	4	0	2	0	0
Bartın Ü.	4	4	6	0	0
Düzce Ü.	0	0	1	0	1
Çankırı K.Ü.	0	0	0	1	0
Kastamonu Ü.	2	1	1	1	0
Isparta UBÜ	0	0	1	0	0
Artvin ÇÜ.	1	2	3	0	0
	11	10	19	3	2

Çizelgeden görüldüğü üzere derslerin yeterli olduğunu düşünen mühendislerin İstanbul, Düzce, Çankırı ve Kastamonu Üniversitelerinden mezun oldukları görülmektedir. Bu üniversitelerin orman mühendisliği lisans eğitim müfredatında yer alan hukuk dersleri incelendiğinde en fazla dersin İstanbul Üniversitesi'nde olduğu görülmektedir. Zira daha önce de söz edildiği gibi İstanbul Üniversitesinin lisans müfredatına bakıldığında “Ormancılık Hukuku”, “Genel Hukuk Esasları”, “Av ve Yaban Hayatı Hukuku”, “Orman Suçları”, “Meslek Hukuku”, “Çevre ve Su Hukuku”, “Ticaret Hukuku” ve “Orman İşletme ve İdare Hukuku” gibi zorunlu ve seçmeli derslerin olduğu görülmektedir. İlgili üniversitede öğretim üyelerinin hem orman mühendisliği hem de hukuk fakültesi mezunu olmaları derslerin çeşitliliği ve içeriklerinin yeterliliğini olumlu yönde etkilemektedir.

2005 yılında orman işletme müdürleri ve müdür yardımcıları ile anket yapılan bir araştırmada özellikle yönetim işlevi görülürken hukuk, iktisat, halkla ilişkiler gibi diğer disiplinlere de gereksinim duyulduğu, her ne kadar bu disiplinlerin orman fakültelerinin müfredatında olsa da alınan sonuçlar nedeniyle geliştirilmesi gerektiği vurgulanmıştır (Özden ve Birben, 2005).

Yapılan bu çalışmanın ve anket değerlendirmesinin amacı, bu konudaki eksikliklerin fark edilerek giderilmesine yönelik önlemler alınmasıdır. Orman mühendisliği eğitimi tamamlayan ve mesleğini özellikle devlet orman teşkilatında yerine getirenlerin temel ve mesleki hukuk bilgisinin yeterliliği ve hangi hukuki bilgiye ihtiyaç duydukları tespit edilmeye çalışılmaktadır. Bu bağlamda lisans eğitiminde alınan hukuk derslerinin yeterli olmadığını söyleyen deneklere yetersiz kalmasının nedenleri bir sonraki soruda sorulmuştur. Değerlendirmede birliktelik olması açısından önceden 10 şık hazırlanmış, cevaplayanlara birden fazla şık işaretleme izni verilmiştir. Ayrıca önceden belirlenen 10 şık haricinde “diğer” şikkı eklenerek öngörülmemiş bir nedenin varlığı halinde yazılması da istenmiştir. Sonuçlar Çizelge 4'te verilmiştir.

Çizelge 4. Hukuk bilgisinin meslek hayatında yetersiz kalmasının nedenleri

Cevaplar	%*
Pratikte karşılaşılan sorunların eğitim sürecinde örneklendirilmemesi	55
Lisans eğitimindeki hukuk dersinin içeriğinin yetersizliğinden	53
Lisans eğitiminde, hukuk dersinin ve bilgisinin mesleki yaşamdaki önemini kavrayamamaktan	42
Eğitim müfredatında “temel hukuk” ve “ormancılık hukuku” dersine gereken önemin verilmemesi	42
Lisans eğitimindeki hukuk dersinin ders saatinin yetersizliğinden	38
Erken ders döneminde alınmasından (2.sınıfta henüz staj bile yapmadan alınması gibi)	33
Uygulama örnekleri ile yasal prosedürün uyuşmamasından	26
Kanun, yönetmelik, tebliğ gibi mevzuatın hukuksal terimler içermesi ve anlaşılması zor olmasından	20
Fakültelerde öğrenilen yasal mevzuatın sürekli değişmesi	20
Fakültelerdeki “Ormancılık Hukuku” alanında öğretim üyesi eksikliği	16

*Her şık kendi içinde seçilme oranına göre yüzde değer almıştır.

Yapılan veri analizine göre en çok tercih edilen “pratikte karşılaşılan sorunların eğitim sürecinde örneklendirilmemesi” ve “lisans eğitimindeki hukuk dersinin içeriğinin yetersizliği” şıkları olmuştur. Meslek hayatında hukuki sorunlarla karşılaşılması kaçınılmazdır. Bu yüzden eğitim hayatında uygulamaya yönelik örneklerin verilmesi öğrencilerin gelecekte karşılaşılabilecekleri durumlara önceden hazırlıklı olmalarını sağlamaktadır. Elbette pratikte karşılaşılabilecek tüm sorunlar öngörülemez ve örneklendirilemez, ancak sık rastlanılan sorunların üzerinde durulması önemlidir. Örneğin orman işletme şefi bir orman suçu ile karşılaştığında, suç tutanağını hangi esaslara göre doldurması gerektiğini bilmesi gerekmektedir. Ya da orman işletme şefi, faili olmayan bir orman suçu (ağaç kesme gibi) ile karşılaştığında tutanak tutulmasına gerek olmadığını düşünebilir, ancak bu durum ilerde şefin görevini ihmal suçunu işlemesi gerekçesi ile yargılanmasına neden olabilir. Benzer şekilde Artvin Orman Bölge Müdürlüğü özelinde orman koruma faaliyetlerinde etkinliğin artırılmasında orman köylüsü-ormancılık teşkilatı ilişkilerinin incelendiği bir çalışmada (Sağlam ve Öztürk, 2008), özellikle orman muhafaza memurlarının yeterli hukuk bilgisine sahip olmamaları, koruma faaliyetlerinin önemli bir ayağını oluşturan suç zabitlerinin hazırlanması esnasında muğlak ifadelerin yer almasına, suçun delilleriyle birlikte iyi ortaya konulamamasına neden olduğu tespit edilmiştir. Ormanlarda otlama kabahatinin hukuki açıdan incelendiği başka bir çalışmada (Elvan, 2010), Orman Kanunu’nda mercii belirtilmemiş idarî yaptırım kararlarının Orman İşletme Şefleri tarafından verileceği belirtilmiştir. Bu ve benzeri uygulamaların yasal ve idari dayanaklarının iyi bilinmemesi şeflerin sorumluluğunu üzerinden kaldırmamaktadır.

İkinci sırada seçilen hukuk ders içeriğinin yetersizliği de aslında birinci seçeneği destekler niteliktedir. Ders içerikleri pratikte karşılaşılan sorunların örneklendirilmeleri ile zenginleştirilirse meslek hayatına daha fazla katkı sağlayacağı ortadadır. Bunların haricinde, lisans eğitimi sırasında öğrencilerin hukuk dersinin meslek hayatlarındaki önemini kavrayamamaları, eğitim müfredatında hukuk ile ilgili derslere gereken önem verilmemesi, ders saatinin ve döneminin uygun olmayışı, uygulama örnekleri ile yasal düzenlemelerin zaman zaman uyuşmaması gibi durumlar da karşılaşılan diğer sorunlar olarak karşımıza çıkmaktadır.

Bunların haricinde ankete katılanların “diğer” seçeneğine yapmış oldukları katkılar şöyledir; orman suçları ve 2/B’den kaynaklanan sorunlar üzerinde durulması gerektiği ve meslek

hayatında karşılaşılan sorunların orman işletme müdürlükleri ile koordineli çalışılması halinde daha faydalı olabileceği görüşleri aktarılmıştır.

Bir sonraki soruda ankete katılanlara meslek hayatında en çok hangi tür hukuk bilgisine ihtiyaç duydukları ve sonraki soruda bu hukuk bilgilerinin hangilerinin hukuk dersi içinde verilmesi gerektiği sorulmuştur. Deneklere birden fazla seçenek işaretleme izni verildiği için her şık kendi içinde işaretlenme oranına sahiptir. Alınan cevaplar değerlendirildiğinde en çok orman kadastro hukuku (%80), iş ve sosyal güvenlik hukuku (%62), genel hukuk bilgisi (%58), kamu ihale hukuku bilgisi (%56), 5531 sayılı meslek yasası ve ilgili mevzuat (%49), idare hukuku bilgisi (%42) ve ceza hukuku bilgisi (%40) olarak tercih edildiği görülmektedir. İlk orman kanununun yürürlüğe girdiği 1937 yılından günümüze hala devam eden orman kadastro ve orman sınırları dışına çıkarma işlemlerinin yasal ve idari dayanakları, uygulamada karşılaşılan sorunlar bu konuda bilgi edinilmesi gereken bir önemli bir alandır. Özel olarak ormancılık ile ilgili hukuk bilgilerinin hangilerinin hukuk dersi içinde olması gerektiği sorusuna ise denekler Çizelge 5’teki cevapları vermiştir.

Çizelge 5. Ormancılık hukuku kapsamında gerekli olan bilgiler

Cevaplar	%
Orman suçları ve cezaları	86
Ormancılık hukukunun kaynakları olan kanun, yönetmelik, tüzükler	78
Orman kadastro ve 2/B mevzuatı	73
Orman suçlarının takibinde yasal süreç	71
Ormanlardan yararlanma, izin ve irtifak mevzuatı	67
Genel hukuki terimler ve kavramlar	64
Ormancılık iş ve işlemleri (üretim, inşaat, transport gibi) mevzuatı	56
Devlet memurluğu hukuku bilgisi	53
Resmi yazışma mevzuatı	44

*Her şık kendi içinde seçilme oranına göre yüzde değer almıştır.

Elde edilen sonuçlara göre, en çok orman suçları ve cezaları ile ormancılık hukukunun kaynakları olan kanun, yönetmelik gibi mevzuatın hukuk dersi kapsamında işlenmesi gerektiği seçilmiştir. Daha sonra ise orman kadastro ve 2/B mevzuatı, orman suçlarının takibinde yasal süreç, ormanlardan

yararlanma, izin irtifak, ormancılık ile ilgili mevzuatın yanı sıra, genel hukuki kavramlar devlet memurluğu ve resmi yazışmalar hakkında bilgi edinilmesi önemlidir. Bu başlıkların hemen hepsi başlı başına bir ders programını dolduracak kadar bilgiyi içermektedir. Bu nedenle haftada sadece iki saatlik ormancılık hukuku dersi kapsamında tüm detayları ile verilmeleri oldukça zordur. Bu seçeneklerin dışında ankete katılanlar, idari para cezaları ve kamu ihale mevzuatının da ders içeriklerinde olması gerektiğini ayrıca belirtmişlerdir.

Deneklere bir sonraki soruda meslek hayatınızda gerekli olan hukuk bilgilerini nereden öğrendiniz diye sorulmuştur. Birden fazla şık işaretleme izni verildiği için alınan cevaplar kendi içinde işaretlenme oranına göre analiz edildiğinde Çizelge 6 oluşturulmuştur.

Çizelge 6. Gerekli hukuk bilgisinin öğrenildiği yer

Cevaplar	%
Kendi kişisel çabalarımla	%76
Teşkilatın eğitim seminerlerinde	%71
Meslek büyüklerinden	%62
Orman mühendisliği lisans eğitiminde	%35
Kurum avukatlarından	%18
Orman mühendisleri odasının seminerlerinden	%2
Orman mühendisliği lisansüstü eğitiminde	%2
Farklı bir eğitim kurumunda (açık öğretim, ön lisans, farklı bir fakülte veya lisansüstü eğitim gibi)	%2

Ankete katılanların büyük çoğunluğunun gerekli hukuk bilgisini, kendi kişisel çabalarıyla (%76) öğrenmiş olduğu görülmektedir. Bilgiye erişimin kolay olduğu teknoloji çağında, gerekli olan genel hukuk ve ormancılık hukuku bilgisine ulaşmak da kolaydır. Bu nedenle kişisel çaba öne çıkmıştır. Ormancılık teşkilatının belirli dönemlerde özellikle yeni atanan mühendislere eğitim seminerleri düzenlemeleri, meslek hayatında gerek duyacakları yasal ve özellikle teşkilatın idari düzenlemeleri hakkında bilgi verilmesinin oldukça faydalı olduğu görülmektedir (%71). Diğer bir cevap ise bu tür bilgilerin meslek büyüklerinden öğrenilmesidir (%62). Hemen

her alanda meslek büyükleri ve çalışma arkadaşlarından iş ve işleyişler hakkında bilgi edinildiği bilinmektedir. Bu durum ormancılık alanında da oldukça sık başvurulan bir yöntemdir. Ancak dikkat edilmesi gereken edinilen hukuki bilginin gerekli kaynaklardan teyit edilmesi gereklidir.

Alınan cevapların dördüncü sırasında ve düşük bir yüzde oranı ile (%35) karşımıza çıkan “orman mühendisliği lisans eğitiminde” seçeneği, hukuk derslerinin yeterliliğinin sorgulanması gerektiğinin açık bir göstergesidir. Elbette meslekte karşılaşılabilecek her durumun lisans eğitiminde öğrencilere aktarılması mümkün değildir. Temel bilgilerin verilmesi ve karşılaşılan hukuki olaylarda doğru bilgilerin doğru yerlerde kullanılabilmesi önemlidir. Dolayısıyla hukuk derslerinde öğrencilere tüm mevzuatın aktarılması yerine hangi konuyu nerede bulabilecekleri ve nasıl uygulamaya aktarılacağı öğretimi önemlidir.

Diğer seçeneklere bakıldığında ise kurum avukatlarından, orman mühendisleri odasının seminerlerinden, orman mühendisliği lisansüstü eğitiminden, farklı bir eğitim kurumundan gibi şıkların daha az tercih edildiği görülmüştür. Orman mühendislerinin meslek hayatlarında ihtiyaç duydukları hukuk bilgisinin yeterliliğinin sorgulandığı ve beşli likert ölçeğine göre cevaplamaları istenilen diğer (Çizelge 7) soru gruplarından ilki, “Mesleğiniz gereği bilmeniz gereken mevzuata ne ölçüde hakimsiniz?” sorusudur. Bu soruda deneklerin en çok “orta” (%45) ve “fazla” (%42) şıklarını tercih ettikleri görülmüştür. Bir önceki “gerekli hukuk bilgisinin nereden öğrenildiği” sorusu ile bağlantılı olarak deneklerin kişisel çabalarının, teşkilat seminerlerinin, lisans eğitiminin oldukça faydası olduğu düşünülmektedir.

Hukuk bilimi dinamik bir yapıya sahiptir ve hukuk kuralları toplum talepleri ve ihtiyaçlara göre zamanla değişir. Bu nedenle ihtiyaç duyulan mevzuat bilgisinin sürekli güncel tutulması önemlidir. Deneklere “güncel mevzuat değişikliklerini ne ölçüde takip ediyorsunuz” diye sorulduğunda ise büyük çoğunluğun “fazla ve çok fazla” (%40) ve “orta” (%45) düzeyde takip ettiği görülmüştür. Özellikle mesleki mevzuata hâkim olmanın bilincinde olan meslek mensuplarının bu konuda bir çaba gösterdiği ortadadır.

Çizelge 7. Hukuk bilgisinin yeterliliği ile ilgili sonuçlar

Sorular	1	2	3	4	5
	Hayır	Az	Orta	Fazla	Çok fazla
Mesleğiniz gereği bilmeniz gereken mevzuata ne ölçüde hakimsiniz?	%2	%11	%45	%42	X
Güncel mevzuat değişikliklerini ne derece takip ediyorsunuz?	%2	%11	%47	%33	%7
Lisans eğitiminde ormancılık hukuku dersi haricinde meslek hukuku dersine sizce ihtiyaç var mı? (657 sayılı kanun ve ilgili mevzuat, devlet ihale kanunları, 5531 sayılı yasa ve mevzuatın aktarılacağı ayrı bir ders)	%2	%7	%5	%33	%53
Ormancılık Hukuku dersinin uygulamalı bir ders olması mesleki hayatta fayda sağlar mı?	X	X	%15	%33	%52
Ormancılık hukuku alanında lisansüstü eğitim almak görevinizi daha iyi yürütmenize ne derece katkı sağlar?	%2	%6	%17	%46	%30

Ankete katılanlara lisans eğitiminde aldıkları ormancılık hukuku dersinin haricinde başka bir hukuk dersine ihtiyaç olup olmadığı sorulduğunda ise %86’lık bir oran ile fazla ve çok fazla ihtiyaç olduğu tespit edilmiştir. Bu dersin içeriği devlet memurları kanunu, ihale kanunları, yetki yasası gibi daha çok

meslek hukuku bilgisini içeren bir ders olması düşünülmüştür. Bu kapsamdaki bilgilerin tamamının ormancılık hukuku dersinin haftalık programına sığdırılması zor olacağı için ilave bir ders olması önerilebilir. Daha önceki sorularda da değinildiği gibi meslekte çalışanlar, ormancılık hukuku ders içeriğinin

pratikte karşılaşılan sorunlarla zenginleştirilerek uygulamalı bir ders olarak aktarılmasının mesleki hayatta fayda sağlayacağını düşünmüşlerdir (%52 çok fazla, %33 fazla). Bunların dışında deneklere hukuk alanında lisansüstü eğitimin almanın görevlerine katkı sağlayıp sağlamayacağı sorulduğunda yine yüksek bir oranda %76 (fazla ve çok fazla) seçeneklerinin tercih edildiği görülmüştür.

Nihayetinde ankete katılanların hukuk bilgisini önemseydiği ve eksikliği durumunda yaşanacak sorunların önüne geçebilmek için kişisel çabalar harcadıkları söylenebilir. Deneklere son olarak “meslek hayatınızda hukuk bilgisi eksikliğinden kaynaklı başınıza adli veya idari bir olay geldi mi” diye sorulmuş alınan cevaplar değerlendirildiğinde %83’ünün “hayır”, %17’sinin “evet” cevabını verdiği görülmüştür. Elbette bu istenen bir durumdur, hukuk bilgisinin önemi ve gerekliliğinin fark edilmesi, çeşitli kişisel çabalarla eksikliklerin giderilebilmesi meslektaşların sorun yaşamasını önlemiştir. Ayrıca ankete katılanların yaş ortalamasının ve meslekte çalışma sürelerinin çok fazla olmamasının, pozitif bir etki sağladığı düşünülmektedir.

Son soruya “evet” cevabını verenlerin hangi konuda sorun yaşadıkları sorularak verilen cevaplar ayrıca değerlendirilmiştir. Örneğin bir meslektaş; 14 yaşında orman suçu işleyen bir çocukla karşılaştığını, 18 yaşından küçük ve ceza ehliyeti olmadığı için ifadesinin nerede, nasıl ve ne şekilde alınması gerektiğinin bilinmemesinden kaynaklı başına bir olay geldiğini aktarmıştır. Başka bir örnekte; orman koruma faaliyetlerinde 6831 sayılı Orman Kanunu’nun öngördüğü suç ve cezaları bilmenin yanı sıra koruma faaliyetinde görevli her birimin suçu işleyen, zarar gören gibi kişilerin haklarını bilmesi, suçüstü yakalanan şahıslara müdahalede bulunurken memuru sıkıntıya düşürecek davranışlarından kaçınabilmesi için ek kanun ve idari düzenlemelerin de bilinmesi gerektiği üzerinde durulmuştur. Bir başka örnek olayda orman mühendisinin; orman içinde organize bir hırsızlık eylemi ile karşılaştığını, sürecin nasıl işlediğini iyi bildiğini ve takip ettiğini aktaran katılımcı bunu ormancılık eğitiminde almış olduğu hukuk derslerinin verimliliğine bağlayarak önemini vurgulamıştır. Ayrıca iş kazası, ormanda ölümlü kaza gibi durumlara karşılaşılan ve hatta ağır cezada yargılanan meslektaşlar, meslek hukukunun gerekliliği ve önemi hakkında değerlendirmeler yapmıştır.

Benzer değerlendirmelerden biri de üniversiteden hiçbir hukuksal bilgi donanımı olmadan mezun olmuş ve orman işletme şefi gibi ağır bir sorunluluğun altına girmiş olmanın sonuçlarının ağır olabileceği yönündedir. “Çok iyi bir mühendis, çok iyi bir uygulayıcı veya çok iyi bir idareci olursa bile yapılan iş hukuki dayanaktan yoksun ise başımızın dertten kurtulamayacağı” yönünde yapılan son yorum her şeyin özeti niteliğinde görülmüştür.

4. Sonuç ve Öneriler

Köklü bir eğitim geçmişine sahip olan orman mühendisliği bölümü, zorlu doğa koşulları altında çalışmanın yanı sıra sosyal ilişkilerin ve idari işlerin de yoğun olduğu bir meslek disiplindir. Bu nedenle uygulamalı bilimler kadar sosyal içerikli dersler de önem taşımaktadır. Bu içeriklerden biri olan hukuk bilgisinin meslek hayatındaki yeterliliği bu çalışma kapsamında değerlendirilmiştir.

Ormancılık teşkilatında çalışmakta olan orman mühendisleri ile yapılan anket çalışmasının sonuçlarına göre, hukuk derslerinden edinilen bilgi meslek hayatında oldukça önemli olmasına rağmen gereken önem çeşitli nedenlerle eksik kalmıştır. Bunların başında, pratikte karşılaşılan hukuki sorunların eğitim sürecinde örneklendirilmemesi, lisans ders içeriklerinin yetersizliği ve eğitim sırasında dersin öneminin kavranamamış olması gelmiştir. Hukuk dersleri her ne kadar sözel ağırlıklı dersler olsa da uygulamada karşılaşılan hukuki sorunlara, örneğin mülkiyet uyuşmazlıkları, orman suçlarının takibi, ormanlardan yararlanma, izin ve irtifak hakları gibi ders içeriğinde yer verilmesi ileride bu tür olaylarla karşılaşılması halinde faydalı olacaktır.Ormancılık hukukunun ana kaynağı olan ormancılık mevzuatı orman hukuku ve ormancılık iş ve işleyişlerinin kurallarını belirlemiştir. Bu kuralların olması gereken, toplumu düzen içinde tutan kurallardır. Ancak her alanda olduğu gibi sadece kuralların var olması o kuralların çiğnenmemesi anlamına gelmemektedir. Örneğin orman kanununa göre ağaç kesmek suçtur ve cezası yine aynı kanunda hükmedilmiştir. Eğer her şey sadece kuralların var olması ile düzenli bir şekilde yürüseydi hiç ağaç kesme suçunun işlenmemesi gerekirdi. Ancak uygulamaya bakıldığında bilerek veya bilmeyerek çok çeşitli amaçlarla ağaç kesme suçunun işlendiği görülmektedir. Elbette ki uygulamada karşılaşılan her durum hakkında bilgi sahibi olmak ve derslerde bunların aktarılması mümkün değildir. Ancak en sık karşılaşılan durumların örneklendirilmesi ya da benzer durumlarda yapılacak uygulamaların öğrenilmesi önemlidir.

Değerlendirme sonuçlarına göre teşkilatta en çok orman suçları ve cezaları ile ormancılık mevzuatı üzerinde durulması gerektiği düşünülmektedir. Orman suçları ve cezaları 6831 sayılı Orman Kanunu’nun çeşitli maddelerine dağılmış durumdadır. Ayrıca idari düzenlemeler de suçların takibi konusunda oldukça detaylı bilgiler içermektedir. Bu bilgilerin öğrencilere aktarılması ve uygulamada en çok karşılaşılan suç çeşitleri ile ilgili örneklendirmelerin yapılması faydalı olacaktır. Yine temel hukuk ve ormancılık mevzuatına hâkim olmak ve bilgilerin güncel tutulabilmesi için takip edilmesi önem taşımaktadır. Meslek hukukunun öneminin ve gerekliliğinin lisans öğrenimi sırasında kazandırılması ve eksikliğinin yaşanmaması için meslekte çalışanların öğütleri ile bilgilendirmelerin yapılması da önemlidir.

Kaynaklar

- Alkan, S., 2008. Orman Mühendislerinin hizmet içi eğitim programlarını değerlendirmeleri. 3. Ulusal Ormancılık Kongresi, 150. Yılında Türkiye’de Ormancılık Eğitimi, Ankara, s. 227-235.
- Anayurt, Ö., 2018. Hukuka Giriş ve Hukukun Temel Kavramları, Seçkin Yayın evi, Ankara.
- Bayraktaroğlu, H., 1969. Sosyal düzen, hukuk ve orman hukuku. İstanbul Üniversitesi Orman Fakültesi Dergisi, Seri B, 19(1), 1-16.
- Birben, Ü., Gençay, G., 2008. Ormancılık Hukukunun Türkiye ormancılığı ve orman mühendisi eğitimindeki önemi, III. Ulusal Ormancılık Kongresi 150. Yılında Türkiye’de Ormancılık Eğitimi 20-22 Mart 2008, Ankara.
- Elvan, O.D., 2010. Ormanlarda otlatma kabahatinin hukuki açıdan incelenmesi. Süleyman Demirel Üniversitesi Orman

- Fakültesi Dergisi, Seri: A, Sayı: 2, Yıl: 2010, ISSN: 1302-7085, Sayfa: 37-58.
- Gençay, G., Şen, M., 2018. Üniversite öğrencilerinin “Temel Hukuk” bilgi düzeyinin tespiti (Bartın Üniversitesi örneği). Bartın Orman Fakültesi Dergisi, 20(3), 599-608.
- Gözler, K., 2008. Hukukun Temel Kavramları, Ekin Kitabevi, Bursa.
- Özden, S., Birben, Ü., 2005. Orman İşletmelerinin yöneticileri üzerine bir araştırma. Gazi Üniversitesi Orman Fakültesi Dergisi, 5(1).
- Özden, S., Ekici, F., 2010. Orman Mühendisliği mesleğinin dünü, bugünü ve geleceği. III. Ulusal Karadeniz Ormancılık Kongresi, 20-22 Mayıs 2010, 1, 17-23.
- Pak M., Akçay, O.N., Okumuş, A., 2021. Ormancılık faaliyetlerinde karşılaşılan teknik, ekonomik ve sosyal sorunların belirlenmesi (Güneydoğu Anadolu Bölgesi Örneği). Turkish Journal of Forest Science, 5(1), 246-265.
- Sağlam, B., Öztürk, A., 2008. Orman koruma faaliyetlerinde etkinliğin artırılmasında orman köylüsü-ormancılık teşkilatı ilişkileri: Artvin Orman Bölge Müdürlüğü örneği. Kastamonu University Journal of Forestry Faculty, 8(2), 131-143.
- Şafak, İ., 2008. Ege Bölgesi Orman Mühendislerinin profili. Orman Mühendisleri Odası Dergisi, Yıl:45, Sayı:10-11-12, Ankara, s:22-26.